

Naplójegyzetek XXVI.

„Nagymama, te nézed a háborút?”

- Nagymama! Te szoktad nézni a háborút?
- A háborút? Melyiket, kisfiam?
- Ezt a mostanit, amit folyton látni a tévében.
- Ja... Hát nem nagyon... Ha a hírekben mutatják, akkor esetleg. De nem szeretem nézni az ilyen híreket.
- Engem érdekel. De a gyerekeknek nem szabad nézni. Ha bemegyünk, mondjuk, a szobába, és apa vagy anya nézi, vagy egyszerűen csak bekapcsolva hagyta, akkor azért látom. Olyan gyorsan nem tudnak átkapcsolni másik csatornára.
- Hát igen. Nagyon szomorú. Olyan nagy a világ, és sajnós, valahol mindig háborúznak benne.
- Az iskolában a portás bácsi asztalán van egy kis képernyő, azon ő fél szemmel mindig nézi. Akkor is, amikor vigyáznia kell a gyerekekre, akikért későn jönnek a szüleik. Én is láttam, hogy teljesen szétbombázták a házakat. Mit csinál az, akinek így szétbombázzák a lakását?
- Hát... attól függ...
- Az egész, sokemeletes, nagy házat... Oda már nem tud visszaköltözni. Nincs ablak, sem ajtó, lebombázták a tetejét, leszakadtak az erkélyek...
- Biztos a pincében húzódnak meg a lakók. Aztán elviszik őket valahová, nehogy rájuk dőljön a ház.
- Hová? Ahol nincs háborút?
- Mondjuk, egy másik városba... Ahol épp nem bombáznak.
- És ott kapnak egy másik lakást?
- Lehet, hogy csak egy iskola tornatermében kapnak szállást, vagy egy stadionban.
- Nem építik fel nekik a lebombázott lakásukat?
- Hát... Az attól függ...
- És ha felépítik, és beköltöznek, és aztán újra lebombázza valaki?
- Csak akkor szokták újjáépíteni a házakat, ha már véget ért a háború. Addig szegényeknek meg kell húzniuk magukat valahol. Például egy

rokonuknál. Vagy ha esetleg van nyaralójuk, akkor oda is költözhetnek. De sokan sátoortáborokban élnek egész a háború végéig. Vagy elmene-külnek más országokba, ahol találnak maguknak munkát.

- És amit lebombáztak, azt a lakásukat a háború után visszakapják?

- Ha megnyeri az ország a háborút, akkor előfordul. Akkor fel tudják építeni a romba dőlő városokat. De ha elveszíti, akkor nem nagyon lesz rá pénze.

- És le lehet bombázni valakiknek a városát, és aztán nem építeni vissza nekik?

- Sajnós, sok mindent lehet. Ezért lenne jó, ha egyáltalán nem lenne háború. Sokan azt hit-tük, hogy többé már nem is lesz...

- De ha egy gyerek betör egy ablakot, akkor az apukájának azt ki kell fizetnie. Szerintem annak is, aki lebombázza, ki kellene fizetnie azt a házat.

- A háborúban minden másképp van. Normális esetben le sem szabadna bombázni valamit, nem igaz?

- De, szerintem sem.

- Van, amit józan ésszel nem lehet megérteni. Láttál már dühös embert? Olyat, aki mindenáron verekedni akar? Megtörténik ez a gyerekek között is.

- Persze. Nálunk is egy fiú, aki mindenkinél nagyobb és erősebb, mert eddig már háromszor megbukott, ha megdühödik, és verekedni kezd, legjobb elbújni valahová. A tanító néni sem bír vele, csak az igazgatóhelyettes bácsi... Beviszi a szertárba, és addig ott kell lennie, amíg le nem csillapodik. Aztán beírnak neki egy intőt. Ha már igazgatói intője is lesz, akkor átküldik egy másik iskolába.

- Látnod, még köztetek sem könnyű békét csinálni. Hát még, ha sok felnőtt ember akar háborúzni...

- Meg kellene tiltani a háborúzást. És aki még is akar, annak durr! Le kell bombázni a házat.

– De hát az is háború lenne. Háborúval nem lehet a háborút megakadályozni.

– Hát akkor mivel lehet?

– Csak azzal, ha mindenki lemond a háborúzásról. Megfogadják egymásnak az emberek, hogy nem csinálnak háborút, és be is tartják a fogadalmukat.

– Ez jó. Én biztos, hogy megfogadom. Biztos, hogy soha nem fogok háborúzni. Szerintem a gyerekek képesek lennének erre. Ha a gyerekek mind megfogadnák, akkor biztos, hogy többé nem lenne háború.

– Nemcsak háborúzni, de verekedni sem szabadna. Mert minden háború a veszekedéssel, verekedéssel, a haraggal kezdődik. Tehát, ha, mondjuk, megeszi az uzsonnát a padtársad, akkor sem lenne szabad nekiugrani.

– De, nagymama, mindent azért nem lehet megengedni valakinek! Ha egyszer igazam van, akkor nem hagyhatom annyiban a dolgot, mert akkor még jobban elszemtelenedik az illető...

A könyv, akár a pohár

A könyv foglalat, akár a pohár, akár a fazék vagy doboz. Ha szép a borítója, a kötése, örül, aki kézbe veszi, de mégsem ez a legfontosabb. A könyv értéke főként attól függ, hogy mit olvashatunk benne: a benne foglalt szellemi tartalomtól kapja tényleges rangját. Ennek alapján mondjuk ki egy könyvről, hogy jó vagy rossz. Persze, a jó könyvek is sokfélék lehetnek: átfogják az ember szellemi kincseinek és mindennapi életének minden területét a tudományoktól a művészeteken át az ezerféle hasznos és aktuális, gyakorlati tudnivalóig. A jó könyvekről annyit biztosan kimondhatunk, hogy igaz ismeretet, az élet megértését és megtartását segítő szellemi útravalót foglalnak magukban. Legyen szó akár szépirodalomról, akár bármi másról. Ezért jó, ha ott vannak minél több olvasó könyvespolcán (vagy e-book-tárában).

De természetesen vannak rossz, sőt nagyon rossz könyvek is. Azok, amelyek az életet csonkítani, károsítani, kioltani képes ismereteket, érzelmeket, gyakorlatokat, művészi produktumokat adnak közre; amelyeknek tulajdonképpen már a megírásuk, a kiadásuk és a terjesztésük is káros cselekedet. Mégis csak nagyon ritkán van

társadalmi, még ritkábban jogi következménye az ilyen cselekedeteknek, talán ezért tapasztaljuk, hogy világszerte egyre több a tetszetős, de értéktelen, sőt, rossz könyv a boltok polcain. Most azonban beszéljünk a jó könyvekről, hiszen témánk időszerűségét a Magyarországon évente megrendezett Ünnepi Könyvhét adja, amely nemrég, június második hetében zajlott le Budapesten, de több vidéki városunkban még a rá következő héten is zajlottak a rendezvényei. Ez az ünnep, amely a sorban immár a 95., kezdetben a magyar könyvet mint a magyar műveltség foglalatát kívánta a figyelem középpontjába emelni. 1927-ben tett javaslatában Supka Géza író, történész, a *Literatura* c. irodalmi folyóirat főszerkesztője az írók és az olvasók közvetlen találkozásának lehetőségét is meg kívánta teremteni általa, bízva abban, hogy a személyes találkozás képes felkelteni a szellemi értékek iránti érdeklődést. Kezdeményezése sikeres volt: az 1928-as „próbakönyvhét” 1929-ben már az első Magyar Könyv Hete követte, amelyet Klebelsberg Kunó kultuszminiszter nyitott meg, és az akkori legjelentősebb magyar írók, pl. Kosztolányi Dezső, Babits Mihály, Móricz Zsigmond, Surányi Miklós vettek részt a programjain, és dedikáltak a könyvsátrak alatt. Az országos ünnepségsorozat akkor valóban egy hétig tartott, és rádióközvetítéseket, kiállításokat, színházi és pódiumesteket foglalt magában.

Könyvünnepünk eddigi, csaknem százéves történetét is meghatározták a kedvező vagy kedvezőtlen történelmi fordulatok: mindig olyan volt, amilyen lehetett. Túlélte a politikai diktatúrák születését és bukását, a háborút, a forradalmat is, és a kulturális világdivatok egyre erőszakosabb térhódítását a történelmi gyökerű nemzeti kultúrák hagyományos színterein és „fogyasztói” körében. Mára megszokottá vált, hogy a budapesti Ünnepi Könyvhét főhelyeit a három-négy nagy könyvkereskedő cég foglalja el, író és olvasó pedig az ő közvetítésükkel találkozhat egymással. De a prospektusokból gondosan tájékozódó olvasók a mellékutcákban és a hátsóbb pavilon-sorokban megtalálják a kisebb könyvkiadókat és a náluk publikáló szerzőket is, hiszen legalább néhány órára csaknem minden érdekelt feltűnik a könyvheti forgatagban. A közismert celebek éppoly szívesen dedikálják a róluk készült kiad-

ványokat, mint a kortárs magyar irodalom, tudomány és művészetek valódi alkotói. Az olvasók pedig eldönthetik, hogy hol állnak sorban egy-egy számukra értékes aláírásért.

Kedves Bátyuskám! – Várkonyi Nándor és Weöres Sándor barátsága levelezésük tükrében

címmel felfedezésszámba menő könyv jelent meg az idei Ünnepi Könyvhéten az Írók Alapítványának könyvkiadójánál, a Széphalom Könyvműhelynél. Ez a kötet – sok egyéb mellett – arra is bizonyosággal szolgál, hogy az élet milyen egyedülálló, nagy lehetőség. Milyen páratlan lehetőség arra például, hogy megismerjük a minket körülvevő világot. Nemcsak a jelen időben körülöttünk létezőt, hanem az idők mély rétegeiben egykor létezett és magáról hírt és nyomot hagyott világot. Sok különös történetét, jeles szereplőit, gondolkodóit, mesélőit, akik ugyanúgy két lábon jártak, mint mi, éppúgy érzelmekkel, szenvedélyekkel, betegségekkel, katasztrófákkal kellett szembenézniük, mint minékünk. Nemcsak azért, hogy tudomásunk legyen a régmúltról, azaz hogy – úgymond – műveltek legyünk, hanem elsősorban azért, hogy segítségükkel megértsük a saját életünket, felismerjük annak lényegét: azt, hogy az előttünk járók útjainak folytatói vagyunk. Nélkülük nem ott lennénk, ahol hisszük, tudjuk magunkat (ahogy a ránk következő generációknak is ott kell majd folytatniuk az életüket, ahol mi bevégezzük a magunkét). Életünk az előttünk létezett kultúrákban és civilizációkban, a mi vidékünkön vagy más világtájakon, az idő mélységeiben sok milliószor, sok milliárdszor lepergett emberéletekkel szinte azonos adottságú. Fizikai, szellemi, lelki valóságunkban „hangszerei”, használói és formálói vagyunk az időnek. Erről tudósítanak az előttünk élők sorsukkal hitelesített történetei, mítoszai: hitük, tudásuk, tapasztalataik. Ha igyekszünk megismerni ezeket, akkor nem kell nulláról indulva vakon botladoznunk a saját rövid életutunk nehézségei közepette: egy mérhetetlen távlatú, nagy közös sorsnak a részeseiként folytathatjuk, vihetjük tovább a legértékesebb hagyományokat. Várkonyi Nándor és Weöres Sándor levelei és beszélgetőcédulái azért ébresztenek olvasójukban ilyen és ezekhez hasonló gondolatokat, mert

meggyőzően tanúsítják, hogy ezt megvalósítani nem lehetetlen. Sőt: méltó emberi feladat. Két esendő – a kicsinyes mindennapi körülményekkel harcolni kénytelen –, kiszolgáltatott ember mindennapjairól, sikereikről és sikertelenségeikről olvashatunk leveleikben: megtudjuk, hogy milyen célkitűzésekért fáradoznak, miként szeretnének eleven irodalmi, kulturális életet létrehozni maguk körül a korabeli Pécsen, a korabeli Magyarországon. Mért akarnak minél több értékes művet, verset, tanulmányt letenni egymás asztalára, tovább ösztönözve önmagukat és egymást: együtt a legmagasabbra helyezve az átugrani kívánt léceket. Várkonyi Nándor és Weöres Sándor évtizedeken át tartó barátsága ennek az együttműködésnek, nemes versengésnek a jegyében állt, és az életműveken túl is jelentős eredményeket hozott. Elég, ha a legnehezebb időkben, a II. világháború éveiben alapított és nyolc éven át havonta megjelentetett *Sorsunk* c. folyóiratra utalunk, amely a kor legjobb írói, költői, bölcselői: Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Hamvas Béla és mások mellett a dél-dunántúli irodalmi nemzedékek sorának biztosított igényes publikálási lehetőséget – Mészöly Miklóstól Gáspár Margitig és tovább. Köszönet illeti a két nagy alkotó, Várkonyi Nándor és Weöres Sándor örököseit, Kende Katalint és Czapek Ádámot a lebilincselően érdekes és értékes kéziratok közreadásáért. Maga a könyv ötlete is Kende Katalinnak, Várkonyi Nándor unokájának, az örökség és hagyaték hűségese gondozójának köszönhető, ahogy a forrásértékű dokumentumok értő feldolgozása, a kötet igényes megtervezése és grafikai megvalósítása is az ő érdeme. Szerencsés hozzájárulás ez a Széphalom Könyvműhelynél az elmúlt évtizedek folyamán megjelent Várkonyi Nándor életműsorozat eddigi 13 kötetéhez. A kiadó jelentős szakmai varakozással bocsátotta útjára, bízva abban, hogy egyaránt felkelti majd az olvasóközönség és az irodalmi szakma figyelmét, és megjelenése irodalmi életünk fontos eseménye lesz.

A sajtóhazugság szabadsága

Már néhány nappal az idei Békemenet után is sok hamis vélemény jelent meg a hazai, de a nemzetközi sajtóban és médiában is az ese-

ményről. Ezek közös lényege az volt, hogy lebecsüljék, jelentéktelennek tüntessék fel ezt az emlékezetes rendezvényt. Noha az elejétől a végéig közvetítette a tévé, és így bárki a maga valóságában láthatta az impozáns menetet, mégis nem egy híradás tudatosan alábecsülte a résztvevők számát. Sőt, úgy állította be az egészet, mintha a szervezők ezúttal eleve kudarcra számítottak volna, és ezért változtatták volna meg a vonulás útvonalát, és olyan szűk helyre tették azt, ahol a kevés is soknak látszik.

Azok számára, akik nem voltak jelen, és a tévéközvetítéseket sem nézték, lehet, hogy elfogadható volt ez a beállítás, de aki valamilyen módon bekapcsolódott a rendezvénybe, az tudja, hogy ennek épp az ellenkezője igaz. Inkább a Békemenet jobb bemutatásának lehetőségét keresték a szervezők, amikor a Duna-partra tették át az útvonalat. A Lánchíddal, az Országház épületével, a romantikus szépségű budai várral, a mindig lenyűgözően hömpölygő nagy folyammal olyan rendkívüli környezetet biztosítottak a mintegy két órán át vonuló emberáradatnak, amely nemcsak hazánk, de a világ egyik legszebb panorámája, és így képes ellensúlyozni a hosszú menetelés monotonitását. A számtalan piros-fehér-zöld zászló lobogása, az egész országból, sőt, határon túlról is érkezett résztvevők helységnevtáblái is a kamerák állandó témái voltak, de az Országház hatalmas kőcsipkés építménye előtt elhaladó, szünni nem akaró emberfolyam jelentette a legfelemelőbb élményt. Kár, hogy a fővárosunk kivételes adottságait is bemutató, különleges felvételekről szó sem esett az ellenzéki sajtómunkások tudósításaiban, senki sem figyelt fel arra, hogy ez a közvetítés, amelyet politikai

tartalma miatt az egész világ figyelt, Budapest számára is jó reklámot jelentett.

Persze a külföldi tudósítások sem igazmondásukról híresek. Látszik, hogy manapság világszerte általános jelenség a *sajtó hazugság szabadsága*. A nyilvánvalóan több százezres tömeget szinte minden külföldi liberális és baloldali orgánus csupán néhány tízezerre taksálta. De ha csak néhány tízezeren támogatták volna ezzel a megmozdulással Orbán Viktor békepolitikáját, vajon tudósított volna-e róla Európa és a világhatalmak minden vezető hírforrása? Valószínű, hogy nem. Amelyik mégis, az kárörömmel állapította volna meg, hogy elfogytak a magyar kormány mögül a választópolgárok.

A hazai ellenzéknek is nagyon rosszul esett a kijózanító igazság, amelyet aztán alátámasztott az európai parlamenti és önkormányzati választások eredménye is. Egy ismert külpolitikai szakértő, aki ráadásul egyetemi oktató is, a kényelmetlen eseményről azt találta mondani, hogy „a Békemenetnek semmilyen valós hatása nincs az ukrajnai konfliktusra”. Valóban nincs. De ki állította valaha is, hogy ennek az immár hagyományossá vált megmozdulásnak bármilyen konkrét, háborús vagy nem háborús konfliktusra „valós hatása” lenne? A Békemenet kezdetektől a nemzeti, konzervatív, keresztény eszméket valló magyar állampolgároknak a kiállása volt saját meggyőződésük és politikai vezetőik mellett. Ahogy június 1-én is a résztvevők jó hangulatú vonulásukkal bizonyították országnak-világnak, hogy ma is imponáló támogatottsága van a békét, a mielőbbi békekötést sürgető magyar kormánynak és vezetőjének, Orbán Viktor miniszterelnöknek.

C. n.